

**Рішення разової спеціалізованої вченої ради ДФ 26.133.125
про присудження ступеня доктора філософії**

Здобувачка ступеня доктора філософії Ільницька Марія Борисівна, 1993 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2019 році Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка за спеціальністю «Філологія», з вересня 2025 року й дотепер працює старшим викладачем кафедри китайської мови і перекладу Факультету східних мов Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Філологія».

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.125 Київського столичного університету імені Бориса Грінченка виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), місто Київ, від 23 квітня 2026 року, №327, у складі:

Голова разової спеціалізованої вченої ради:

БОНДАРЕВА Олена Євгенівна, доктор філологічних наук, професор, головний науковий співробітник кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Рецензенти:

КОСТАНДА Ірина Олександрівна, доктор філологічних наук, професор кафедри китайської мови і перекладу Факультету східних мов Київського столичного університету імені Бориса Грінченка;

СВТУШЕНКО Світлана Олександрівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Офіційні опоненти:

ІСАЄВА Наталя Станіславівна, доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

КОБЗЕЙ Наталія Василівна, доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри філології та перекладу Інституту гуманітарної підготовки та державного управління Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу.

На засіданні 23 червня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки Ільницькій Марії Борисівні на підставі прилюдного захисту дисертації «Художні експлікації культурної ідентичності в українській і китайській діаспорній прозі другої половини ХХ ст.» за спеціальністю 035 Філологія.

Дисертацію виконано у Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), місто Київ.

Науковий керівник: Бровко Олена Олександрівна, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація Ільницької Марії Борисівни на тему «Художні експлікації культурної ідентичності в українській і китайській діаспорній прозі другої половини ХХ ст.» подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія (науковий керівник – Бровко Олена Олександрівна, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка) є завершеною, самостійною

роботою, що містить науково обґрунтовані результати, актуальність, наукову новизну, теоретичне та практичне значення і відповідає пп. 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 р. за № 155/30023. Дисертація Ільницької Марії Борисівни та наукові публікації, в яких висвітлено наукові результати дисертації, виконано на належному науковому рівні з дотриманням академічної доброчесності. Ільницька Марія Борисівна на високому рівні оволоділа методологією науково-дослідницької діяльності, набула теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Здобувачка вільно володіє матеріалом.

Здобувачка має 16 наукових публікацій, із них 8 статей опубліковано в наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України (6 одноосібних, 2 – у співавторстві), 8 – публікації, у якій додатково висвітлено результати дисертації.

1. Ilnytska M.B. Common image characteristics of a woman in the works by Sofia Yablonska-Oudin and Eileen Chang. Закарпатські філологічні студії. 2023. Vol. 29. Pp. 168-175. ISSN (Online): 2663-4899. DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.29.2.32>

2. Ilnytska M.B. Cultural identity as a complex multi-component phenomenon. Закарпатські філологічні студії. 2024. Vol. 35. Pp. 374-377. ISSN (Online): 2663-4899. DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.35.63>

3. Ilnytska M.B. Government “insanity” motives in Olena Zvychaina’s and Eileen Chang’s works. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2022. Vol. 53. №2. Pp. 67-72. ISSN (Online): 2409-1154. DOI <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.53-2.15>

4. Ilnytska M.B. Identity of multicultural literature as an example of the works of Janice Kulyk Kiefer, Maxine Hong Kingston. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2024. Vol. 67. Pp. 156-161. ISSN (Online): 2409-1154. DOI <https://doi.org/10.32782/2409-1154.2024.67.36>

5. Ilnytska M.B. Imagological dominants in the work by Olha Mak. Закарпатські філологічні студії. 2023. Vol. 30. Pp. 254-258. ISSN (Online): 2663-4899. DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.30.47>

6. Ilnytska M.B. The specifics of fiction by Oksana Drahomanova and Sanmao. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2024. Vol. 65. Pp. 172-175. ISSN (Online): 2409-1154. DOI <https://doi.org/10.32782/2409-1154.2024.65.37>

7. Бровко О.О., Ільницька М.Б. Типологічні сходження творчості Олени Звичайної та Чжан Айлін: мотиви конструювання ідентичності персонажів Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2021. Вип. 48. Том 2. С. 115-118. ISSN (Online): 2409-1154. DOI <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.48-2.26> (особистий внесок становить 50 %: проаналізовано тексти, виявлено специфіку творчості Чжан Айлін).

8. Бровко О.О., Ільницька М.Б. Художня рецепція війни й окупації у творчості Докії Гуменної і Юн Чжан Закарпатські філологічні студії. 2025. Вип. 42. Том 2. С. 261-266. ISSN (Online): 2663-4899. DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2025.42.2.42> (особистий внесок становить 75 %: проаналізовано мотиви страху і безвиході, занурення в психологічний стан персонажів у контексті опису обставин і деталізації побуту текстах Докії Гуменної і Юн Чжан).

У дискусії взяли участь члени разової спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження та побажання:

Костанда Ірина Олександрівна – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри китайської мови і перекладу Факультету східних мов Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, зауваження:

1. У дисертації культурна ідентичність визначається як поліструктурний і динамічний феномен, що включає національну, соціальну, субкультурну, расову та гендерну ідентичності. Водночас у роботі спостерігається певна термінологічна широта у використанні понять «культурна ідентичність», «національна ідентичність», «етнічна ідентичність», «мультикультуральна ідентичність», які подекуди функціонують як взаємозамінні. У зв'язку з цим доцільним було б чіткіше окреслити межі між зазначеними поняттями та конкретизувати, які саме критерії культурної ідентичності є визначальними для компаративного аналізу художніх текстів.

2. У дисертації неодноразово використовується поняття «типологічні сходження» української та китайської діаспорної прози, однак критерії самого типологічного зіставлення не завжди достатньо експліковані. У зв'язку з цим виникає питання щодо співвідношення тематичних збігів і власне типологічної спорідненості текстів. Наприклад, мотиви еміграції, втрати дому чи культурної маргінальності є характерними для значного масиву діаспорної літератури загалом, тому доцільно було б чіткіше окреслити, які саме наративні або світоглядні параметри дозволяють авторці говорити саме про українсько-китайські типологічні сходження, а не про універсальні риси еміграційного письма.

3. У дисертації активно використовується поняття «імагологічні доміанти» та аналізується опозиція «свого» - «чужого» в художньому дискурсі. Проте в окремих фрагментах дослідження імагологічний аналіз подається переважно на рівні тематичного опису образів іншої культури, тоді як менше уваги приділено механізмам формування самого образу «Іншого» через мовні, наративні та символічні структури тексту. У цьому контексті доцільним було б ширше залучення інструментарію сучасної наратології та рецептивної естетики для поглиблення аналізу художньої репрезентації культурної відмінності.

Євтушенко Світлана Олександрівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української літератури, компаративістики і гринченкознавства Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, зауваження:

1. На сторінці 60 дисертації справедливо відзначено, що за тоталітарних «умов формувалася жорстка ієрархічна структура, у якій індивід втрачав автономію, а його культурна ідентичність піддавалася глибокій трансформації». Дослідниця акцентує, що в результаті такого тиску «особистість фактично редукувалася до функції носія офіційної ідеології, тоді як її природні цінності, переконання та способи самовираження витіснялися або репресувалися», що призводило до появи феномену «переписаної» ідентичності. Однак у цьому твердженні наявні дискусійні аспекти, адже означений процес не є суто механічним стиранням старого й записом нового, а постає як складний психологічний компроміс: людина інтерпретує зовнішні настанови крізь призму власних психічних структур, через що «переписана» ідентичність стає не копією ідеологічного шаблону, а новою, часто гібридною формою.

2. У вступній частині підрозділу 2.2. «Особливості репрезентації гендерної тематики прози Софії Яблонської-Уден, Чжан Айлін» наведено велику кількість цитат різних дослідників (О. Шаф, В. Агеєва, М. Богачевська, Ю. Крістева, С. Жигун). Подібна еkleктичність теоретичного підрозділу стає на заваді розумінню того, як саме ці часто розбіжні підходи (феміністичний, національно-орієнтований, психоаналітичний) узгоджуються в єдину методологічну стратегію автора при аналізі конкретних творів.

3. Варто вказати на превалювання фактографічного переказу над аналітичним складником. У підрозділах 2.1, 2.3, 3.1 та 3.2 спостерігається надмірне захоплення історичним тлом, побутовим планом творів та життєписами героїв. Через це глибокий теоретичний аналіз безпосередніх механізмів трансформації культурної ідентичності часом зміщується на

користь розлогого ілюстрування, приміром, воєнного побуту чи опису мандрівних вражень письменниць.

4. Потребує уваги жанрова та контекстуальна неспівмірність об'єктів аналізу. Дослідниця зіставляє твори, що належать до принципово різних жанрових систем (наприклад, тревелоги Софії Яблонської та психологічну прозу Чжан Айлін) або відображають радикально відмінні географічні й соціокультурні простори (наприклад, Бразилію XVII ст. та Сахару XX ст.). Робота не завжди повною мірою враховує, як специфіка жанру впливає на способи репрезентації культурних кодів та міру об'єктивності у процесах конструювання ідентичності.

5. Текст містить певну кількість публіцистичної та емоційно забарвленої лексики, яка використовується як самими авторами аналізованих художніх творів для відтворення травматичного досвіду, так і дослідницею для опису тоталітарних режимів та внутрішніх станів персонажів.

Ісаєва Наталя Станіславівна – доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, зауваження:

1. В теоретичній частині М. Ільницька, досліджуючи особливості розуміння культурної ідентичності в китайському науковому дискурсі, наводить думку Хунвей Цзяна про те, що культурна ідентичність - це певна самоідентичність, яка є «позитивним визнанням позитивних рис нації» (с. 42). Двічі підкреслено, що ідентичність може бути лише позитивною. Утім загальновідомим є поняття «ак'юїзм», запропоноване Лу Сюнем в оповіданні «Справжня історія А-К'ю» (1921) на позначення негативної риси китайського народу - оманливого самозаспокоєння вигаданими «моральними перемогами». Тож, хотілось би отримати коментар від дисертантки, чи поділяє вона думку Хунаей Цзяна, і чи можуть негативні риси бути складником національно-культурної ідентичності?

2. Викликають неабияку цікавість висновки до першого розділу авторка розмежовує західну і східну традиції розуміння культурної ідентичності, при цьому акцентує на домінуванні індивідуалістичного виміру на Заході та колективістському - на Сході (зокрема, в Китаї). Українські дослідження, за переконанням авторки, поєднують ці обидва виміри (с. 57). Однак далі стверджується, що в українській науці «культурна ідентичність розуміється як процес формування спільноти через спільні цінності, традиції та культурний досвід» (с. 57-58), тобто фактично співпадає зі східним трактуванням. Тож, є необхідність отримати уточнення від дисертантки.

3. Мені дуже імпонує матеріал другого розділу, особливо – аналіз гендерного складника культурної ідентичності у творах С. Яблонської-Уден і Чжан Айлін. Прикметно, що предмет зображення обох авторок – обставини життя представниць Сходу, при цьому Яблонська-Уден сприймає «своїх героїнь» як емансипована й непересічна представниця Заходу в той час, як Чжан Айлін втілює в героїнях свій власний життєвий досвід. Тобто погляд української письменниці-мандрівниці є чужим / зовнішнім, а погляд Чжан Айлін - своїм / внутрішнім. Однак у висновках дисертантка підсумовує лише спільні тенденції репрезентації жіночої ідентичності в обох авторок. Тож, було б доцільним окреслити й принципову різницю.

4. У другому розділі порушується важливе питання впливу «схибленої влади» на ідентичність людей через репресивні тілесні практики (вбивства, тортури, ув'язнення). В аналізі цієї проблематики доцільно було б використати працю М. Фуко «Наглядати й карати : народження в'язниці» (M. Foucault «Surveiller et punir: naissance de la prison», 1975), де французький науковець розглядає процес перетворення тіла військовою машиною на «слухняний механізм» (це в якості поради). Моє питання стосується диференціації репресивних практик щодо жіночого й чоловічого тіла, тож хочеться почути думку М. Ільницької стосовно того, чи розрізняється самоідентифікація героїв аналізованих творів, підданих тілесним репресіям, за гендерним принципом?

5. Маю також зауважити, що в дослідженні М. Ільницької чимало уваги приділено гендерній (здебільшого жіночій) проблематиці, і водночас авторка уникає вживання фемінітивів. Це, на моє переконання, дещо ускладнює сприйняття окремих сентенцій на кшталт: «Оповідь ведеться від першої особи автора, у романі представлено фемінізм, представлений жінкою (матір'ю автора)...» (с. 63). Складається враження, що автор - чоловік, хоча попередньо йшлося про письменницю Юй Чжан. Інший приклад: «Чжан Айлін була яскравим письменницею-реалістом...» (с. 126). Змішане використання фемінітивів з іменниками чоловічого роду створює граматичну какофонію. Тож маю порадити дисертантці впевненіше використовувати фемінітиви, що наразі закріплене новим правописом.

Кобзей Наталія Василівна – доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри філології та перекладу Інституту гуманітарної підготовки та державного управління Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, зауваження:

1. Передусім, у деяких фрагментах роботи відчутна доволі щільна концентрація теоретичного матеріалу, що подекуди уповільнює перехід до авторського аналітичного коментування. Більш виразне акцентування власних інтерпретацій після теоретичних узагальнень могло б ще чіткіше підкреслити індивідуальну дослідницьку позицію.

2. Також варто відзначити, що окремі підсумкові узагальнення в кінці розділів переважно добре відображають основні спостереження, однак у деяких випадках їм можна було б надати більш синтетичного характеру з чіткішим виділенням ключових результатів.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.125 присуджує Ільницькій Марії Борисівні ступінь доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 26.133.125

Олена БОНДАРЕВА